

Інформаційна довідка

щодо досвіду зарубіжних країн з питання суддівського імунітету

Інститут суддівського імунітету є загально визнаним у сучасній світовій практиці функціонування судової влади в демократичних країнах. Наявність тих чи інших елементів суддівського імунітету та його обсяг залежить від рівня розвитку країни.

Так, статтею 181 *Конституції Республіки Польща* встановлено, що суддю не можна не лише позбавити волі, а й притягнути до кримінальної відповідальності без попередньої згоди визначеного законом суду. Дозволяється затримання судді, якого застали на місці злочину, якщо це необхідно для забезпечення належного розвитку процесу. Про затримання судді на місці злочину має бути невідкладно поінформовано голову місцевого суду, який вправі розпорядитися про його негайне звільнення.

Відповідно до *Конституції Республіки Хорватія* судді користуються імунітетом згідно із законом. Судді та присяжні, які беруть участь у судочинстві, не можуть бути притягнуті до відповідальності за думку, висловлену при винесенні судового рішення або голосуванні при прийнятті судових рішень. Суддя не може утримуватися під вартою за кримінальний злочин, скоєний при виконанні своїх посадових обов'язків, а також не може бути ув'язнений без схвалення Державної Судової Ради (стаття 119).

Аналогічна норма міститься у *Конституції Республіки Болгарія*: при здійсненні судових функцій судді, прокурори і слідчі не несуть цивільної або кримінальної відповідальності за свої офіційні дії, за винятком випадків, коли дія являє собою кримінально умисний злочин (стаття 132). Відсторонення від посади відбувається у випадку вступу в силу остаточного вироку щодо позбавлення волі за умисний злочин (підпункт 3 пункту 3 статті 129 Конституції).

У *Республіці Албанія* на суддю поширюється дія інституту недоторканності з моменту ініціювання кримінального переслідування. Кримінальна справа про звинувачення судді у злочині може бути порушена тільки за згодою Вищої ради юстиції. Суддю ж Верховного Суду можна притягнути до кримінальної відповідальності лише після отримання згоди Парламенту. Він може бути затриманий чи заарештований тільки у випадку, коли його застануть безпосередньо під час чи одразу після вчинення злочину. При цьому компетентний орган повинен негайно повідомити про зазначений факт Конституційний Суд. Якщо останній протягом 24 годин не дасть згоди на передачу арештованого під суд, суддя має бути звільнений (стаття 137 Конституції Албанії).

У *Республіці Казахстан* суддя не може бути заарештований, підданий приводу, заходам адміністративного стягнення, які накладаються в судовому порядку, притягнутий до кримінальної відповідальності без згоди Президента Республіки Казахстан, заснованої на висновку Вищої Судової Ради, а у випадку, передбаченому підпунктом 3) статті 55 Конституції, без згоди Сенату парламенту Республіки Казахстан, крім випадків затримання на місці

злочину або вчинення тяжкого злочину. Недоторканність судді включає в себе недоторканність його особистості, власності, житлових і службових приміщень, які він займає, особистих і службових транспортних засобів, які він використовує, документів, що йому належать, багажу та іншого майна. Кримінальна справа щодо судді може бути порушена тільки Генеральним прокурором Республіки Казахстан. Спеціальні оперативно-розшукові заходи щодо судді можуть бути проведені тільки з санкції прокурора (стаття 79 Конституції Республіки Казахстан та стаття 27 Закону Республіки Казахстан про судову систему та статус суддів Республіки Казахстан).

Конституцією Португальської Республіки (частина 2 статті 216) встановлено, що судді звільняються від відповідальності за свої рішення, крім випадків, передбачених законом.

Згідно зі статтею 98 **Основного Закону Федеративної Республіки Німеччина** у випадку порушення федеральним суддею на службі чи поза нею принципів Основного Закону чи конституційного ладу якоїсь землі Федеральний Конституційний суд може за пропозицією Бундестагу двома третинами голосів своїх членів розпорядитися про переведення такого судді на іншу посаду чи про звільнення його у відставку. У випадку умисного порушення може бути поставлене питання про зміщення з посади (частина 2). Прийняття рішень про звинувачення суддів земель також належить до повноважень зазначеного суду (частина 5).

Відповідно до статті 122 **Конституції Російської Федерації** судді недоторканні. Суддя не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності інакше як у порядку, визначеному законом.

Суддя, члени його сім'ї та їхнє майно перебувають під особливим захистом держави. Органи внутрішніх справ зобов'язані вжити необхідних заходів щодо забезпечення безпеки судді, членів його сім'ї, збереження належного їм майна, якщо від судді надійде відповідна заява (стаття 9 Федерального Закону Російської Федерації про статус суддів у Російській Федерації).

Суддя, в тому числі після припинення його повноважень, не може бути притягнутий до будь-якої відповідальності за виражену їм при здійсненні правосуддя думку і прийняте судом рішення, якщо тільки вироком суду, який набрав законної сили, не буде встановлена винність судді у злочинному зловживанні або винесенні завідомо неправосудних вироку, рішення або іншого судового акта.

Суддя не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, взятий під варту, підданий приводу без згоди кваліфікаційної колегії суддів (залежно від рівня суду, в якому працює цей суддя) за клопотанням Голови Слідчого комітету.

Суддя, затриманий за підозрою у вчиненні злочину, затриманий чи доставлений до органу внутрішніх справ, іншого державного органу, коли відомості про його особу на момент затримання були невідомі, при з'ясуванні його особи повинен бути негайно звільнений (стаття 16 зазначеного Закону).

Згідно зі статтею 84 Конституції *Латвійської Республіки* судді затверджуються Сеймом і є незмінними. Суддю проти його волі може відсторонити від посади лише Сейм у передбачених законом випадках на підставі рішення суддівської дисциплінарної колегії або рішення суду у кримінальній справі. Відповідно до положень статті 13 Закону Латвійської Республіки про судову владу судді під час виконання обов'язків, пов'язаних із здійсненням правосуддя, є недоторканими. Кримінальну справу проти судді може порушити лише Генеральний прокурор Латвійської Республіки. Суддя не може бути взятий під варту і притягнутий до кримінальної відповідальності без згоди Сейму. Постанову про взяття під варту, примусовий привід, затримання або обшук судді приймає спеціально уповноважений суддя Верховного суду. Якщо суддю застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочинного діяння, постанова про примусовий привід, взяття під варту або обшук не потрібна, але протягом 24 годин про це необхідно поінформувати спеціально уповноваженого суддю Верховного суду або Генерального прокурора. До судді не можуть бути застосовані адміністративні стягнення, його не можна затримувати в адміністративному порядку. За адміністративні правопорушення суддя притягується до дисциплінарної відповідальності згідно з положеннями цього Закону. За збитки, які у зв'язку з незаконним або необґрунтованим вироком або рішенням суду виникли в особи, яка бере участь у справі, суддя не несе майнової відповідальності. У встановлених законом випадках збитки відшкодовуються державою. Особа, яка вважає, що рішення суду є незаконним або необґрунтованим, може оскаржити його у встановленому законом порядку, але не може пред'явити до суду позов проти судді, який розглядав цю справу.

Відповідно до статті 151 Конституції *Республіки Сербія* суддя не повинен притягатися до відповідальності за висловлену думку або голосування в процесі прийняття судового рішення за винятком випадків, коли він вчинив кримінальний злочин, порушивши закон. Суддя може бути затриманий чи заарештований в порядку судового розслідування кримінального злочину, вчиненого ним при виконанні своїх судових функцій, без схвалення Вищої Ради Суддів.

Відповідно до статті 87 Кодексу про судоустрій і статус суддів *Республіки Білорусь* судді є недоторканими протягом строку своїх повноважень. Недоторканність судді поширюється на його житло, службове приміщення, транспорт, засоби зв'язку, кореспонденцію, майно і використовувані ним документи. Суддя не може бути притягнутий до будь-якої відповідальності за висловлене ним при здійсненні правосуддя судження і прийняте рішення, якщо вироком суду, який набрав законної сили, не буде встановлена його вина у вчиненні злочину проти інтересів служби. У разі надання в установленому Кримінально-процесуальним кодексом Республіки Білорусь порядку згоди на порушення щодо судді кримінальної справи, залучення їх як підозрюваних або обвинувачених, а також на застосування

щодо нього запобіжного заходу у вигляді взяття під варту одночасно приймається рішення про зупинення його повноважень.

Відповідно до частини другої статті 117 Конституції **Королівства Іспанія** судді та члени судів не можуть бути відсторонені від посади, звільнені у відставку, переведені на іншу посаду або відправлені на пенсію, крім як на підставі та з дотриманням умов, передбачених законом. За статтею 122 Конституції Королівства Іспанія юридичний статус суддів визначається Органічним законом про судову владу. Відповідно до статті 398 цього Закону всі судді, які перебувають на службі, можуть бути затримані тільки за наказом судді або під час вчинення злочину. В останньому випадку мають бути вжиті необхідні забезпечувальні заходи, а затриманий має бути відразу доставлений до найближчого судді. Про кожного затриманого необхідно якнайшвидше повідомити Голову того суду, до якого належить суддя або магістрат. Відповідною судовою владою повинні бути вжиті заходи, спрямовані на заміну затриманого судді.

Відповідно до статті 191 Органічного закону про судову владу **Республіки Перу** судді можуть бути затримані лише за наказом судді або під час скоєння злочину, якщо це передбачено законом. В останньому випадку затриманий повинен бути негайно доставлений до прокурора з одночасним повідомленням Голови відповідного суду.

Відповідно до статті 122 Конституції **Республіки Чорногорія** судді користуються функціональним імунітетом. Судді не несуть відповідальності за висловлену думку або голосування на момент прийняття рішення суду, якщо це не є кримінальним злочином. В ході розгляду, розпочатого у зв'язку з кримінальним злочином, вчиненим під час виконання судових обов'язків, суддя не може бути затриманий без згоди Ради суддів.

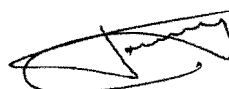
Виконавці: старший консультант

старший консультант

Контроль: заступник завідувача
науково - аналітичного відділу

О. Чаун
(тел: 13-50)
К. Гашицький
(тел: 11-86)

Є. Кудлай
03.07.2012р.